

IN MEMORIAM VÁRHEGYI GYÖRGY

Várhegyi György alapításától az Oktatáskutató Intézet munkatársa volt egészen 1990-es nyugdíjazásáig, és alapításától egészen haláláig tagja volt az *Educatio* szerkesztőbizottságának. Hosszú éveken keresztül dolgoztunk együtt, és bár az utóbbi időben keveset járt be az Intézetbe, mégis nagyon hiányzik.

Gyurit ugyanis mindenki szerette. Nemcsak azért, mert kedves volt, őszinte, közvetlen, és soha nem bántott meg senkit, hanem azért is, mert valamennyien éreztük, hogy magatartása és értékrendje példaértékű. Azok közé a tanáremberek közé tartozott, akiknek természetes létezési formája a közéletiség. Nemcsak azért lett oktatásszociológus, mert érdekelte a társadalom és az iskolák világa, hanem azért is, mert bele akart szólni a dolgok alakulásába. Mindig hajszálpontosan tudta, hogy hol, mikor, kinek kell segíteni, hol van a célszerű kompromisszumok határa, és mikor kell a hatalommal szembefordulva nemet mondani.

Szociológiai kutatásai során főképpen a pedagógusok, az iskolák belső világa, a tanárok és a gyerekek viszonya, valamint a hátrányos helyzetű gyerekek oktatásának a problémái érdekelték. Egyike volt azoknak a szociológusoknak, akik már a '70-es évek elején rámutattak a szocialista társadalom álságos egyenlőség eszméje és a valóságos társadalmi egyenlőtlenségek közötti ellentmondásra.

Meggyőződése volt, hogy a szegénység átörökítésének megakadályozásában, az esélyegyenlőség biztosításával az iskolának és az oktatásnak szerepet kell vállalnia.

Ahol csak tehetette, támogatta azokat a megszállott pedagógusokat, akik a legnehezebb feladatot, a hátrányos helyzetű, nehezen alkalmazkodó gyerekek oktatását és nevelését vállalták.

Már akkor is elkötelezett híve volt a gyerekközpontú, humánus és demokratikus iskolának, a gyerekeket támogató, toleráns és elfogadó pedagógusi magatartásnak, amikor ez még egyáltalán nem volt divat. Meggyőződése volt, hogy az iskolának nemcsak tudást kell adnia, hanem példát és értékrendet is, és tudta, hogy az iskolák és a pedagógusok milyen jelentős mértékben alakítói a társadalomnak.

Azok közé az emberek közé tartozott, akiket nyugdíjasként aktivizált a rendszerváltás, vagyis az 1990-es fordulat számára is alkalmat kínált a közéleti szerepvállalásra. Mihelyt lehetett, lenyűgöző dinamizmussal kezdte el szervezni az első alapítványi iskolát, és mihelyt úgy látta, hogy az iskola már megáll a maga lábán, megszervezte az alapítványi iskolák egyesületét, amely nemcsak az ilyen intézményekben dolgozó pedagógusok érdekvédelmét vállalta fel, hanem szakmai centruma és fejlesztő műhelye is lett az alternatív pedagógiának. Ha nem következik be a rendszerváltás, most valószínűleg gazdagabbak lennének néhány oktatásszociológiai tanulmánnyal, de életének utolsó éveiben Várhegyi Gyuri számára fontosabbnak bizonyult az a munka, amelyet a sokszínű magyar iskolarendszer megteremtésének szentelt.

Sokat tanultunk tőle. Nemcsak a gyerekek, akiket az iskolában tanított, és nemcsak a fiatal pedagógusok, akiknek előadásokat tartott, hanem mi, a munkatársai is, értekezleteken, munka közben, kávé-szünetben. Lehetett tőle tanulni emberséget, bátorságot és őszinteséget. Nagyon hiányzik.

(Liskó Ilona)

Az Iskolakultúra
című folyóirat
1998. június-július havi számának
tartalomjegyzéke

Tanulmány

- Forray R. Katalin*: Cigánykutatás és nevelésszociológia
Andor Mihály: Az iskolaválasztás társadalmi meghatározottsága
Tóthpál József: A magyar táncpedagógia általános helyzete és a Nemzeti Alaptanterv megvalósításának feltételei
Petőfi S. János – Benkes Zsuzsa: A szemiotikai szövegten mint egy studium generale egyik alapeleme
Fried István: Csokonai és Csokonai között
Tóth Péter: A titok feltörésének esélyei
Fehér Katalin: Aktuális oktatáspolitikai kérdések reformkori röpiratokban

Szemle

- Bodnárné Kiss Katalin*: Etnicitás – a társadalomtudományi vizsgálatok új dimenziója
Szőke Judit: Józsefvárosi Tanoda
Csánicz Szabolcs – Cserti-Csapó Tibor: Romológia szak a JPTE-n
Hidvégi Péter: Egy új iskolai kultúra kibontakozásának lehetőségei hazánkban
Réthy Endréné: Érték, minőség, tudás
Tarkó Klára: A metakogníció fogalma a pszichológiában és a pedagógiában
Láng Eszter: Mi, Európa és az integráció
Felkai Piroska: A metanarráció formai sokszínűsége
Babits Antal: Maimonidész vallásbölcseleti rendszere
Sándor Zsuzsa: Értellemmel és szívvel...
Faludi Szilárd: „Kérdezni tudni kell”